GAZETA
Wielkiego Xięstwa
POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 190. We Wtorek dnia 17. Sierpnia. **1841.**

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 13. Sierpnia.

N. Pan raczył najłaskawiéj Swemu Pełnomocnikowi przy kommissyi wojskowéj przy związku Rzeszy Niemieckiéj, Pułkownikowi od sztabu głównego, Radowitz, dać order orła czerwonego 2 klassy z liściem dębowém.

Wiadomości zagraniczne.

Polska.

Z Warszawy, dnia 9. Sierpnia.

N. Pan rozkazać raczył: Naczelnika wydz. w Najwyższéj Izbie Obrach. Radcę honorowego Aleks. Ławrynowicza; Tłómacza przy radzie Gub. Kielec; Adama Pragert, i Dyetaryusza w Kancel. Ko. R. S. W. i D. Teof. Łochowskiego, podnieść 1go do rangi Assesora Kolleg. a 2ch ostatnich do rangi 14téj kl.

JO. X. Namiestnik onegdaj wrócił do Warszawy.

(Dalszy ciąg Ustawy dla Instytutów Naukowych Prywatnych guwernerów i nauczycieli domowych w Królestwie Polskiém.) — Rozdział II. O guwernerach i nauczycielach domowych. §. 37. Zajmujący się wychowaniem dzieci w domach prywatnych, dzielą się na: guwernerów wyższych, guwernerów niższych i nauczycieli początkowych. §. 38. W obowiązki ustanowione obecnie mogą wchodzić osoby każdego stanu, skoro tylko dopełnią warunków, niniejszą Ustawą przepisanych. §. 39. Osoby wchodzące w obowiązki guwernerów albo nauczycieli domowych, powinny: 1) wyznawać religią chrześciańską; 2) być poddanemi Cesarstwa albo Królestwa, jeżeli chcą korzystać z praw i prerogatyw powołaniu ich nadanych; 3) obok gruntowéj znajomości wybranéj nauki, posiadać wszelkie warunki moralności nieskazitelnéj. §. 40. Stopień guwernerów i nauczycieli domowych otrzymać mogą i zagraniczni poddani; lecz nie zostawszy poddanymi Cesartwa lub Królestwa, nie korzystają z praw i prerogatyw, temu powołaniu zapewnionych. — O różnicy stopniów ustanowionych dla osób zajmujących się wychowaniem dzieci w domach prywatnych. §. 41. Osoby życzące wejść do domów prywatnych, celem wychowania dzieci, obowiązane na zasadzie Ustawy niniejszéj otrzymać jeden ze stopni, w artykule 37 wymienionych. §. 42. Guwernerami wyższymi nazywają się, ci którzy udzielają nauk w zakresie kursu gimnazyalnego; guwernerami niższymi ci, którzy udzielają nauk,

wykładanych w szkołach obwodowych; nauczycielami zaś początkowymi, ci którzy uczą przedmiotów, według planu szkół elementarnych. §. 43. Stopień guwernera wyższego przyznaje się wyłącznie tym, którzy ukończywszy zupełny kurs nauk w zakładach wyższych naukowych, złożą examen z zaletą i otrzymawszy attestat z tytułem studenta, albo patent na stopień uczony, od jednego z Uniwersytetów rossyjskich, oświadczą życzenie zajmowania się edukacyą w domach prywatnych. Do téjże kategoryi zaliczają się zaszczyceni stopniami uczonemi w Akademijach Duchownych, jeżeli po otrzymaném uwolnieniu od władzy duchownéj, zechcą się poświęcić domowemu wychowaniu dzieci. Do stopnia guwernera niższego mają prawo ci, którzy ukończyli z zaletą kurs nauk w kursach dodatkowych w Warszawie. Stopień zaś nauczycieli początkowych udziela się tym, którzy ukończyli kurs nauk w Instytucie nauczycieli elementarnych. §. 44. Stopnie wymienione w poprzedzającym artykule mogą być przyznawane i tym, którzy pobierali nauki w innych Instytutach Cesarstwa, albo Królestwa, jeżeli złożą przepisany na ten koniec examen i okażą się godnymi zaufania Rządu. §. 45. Dymissyonowani nauczyciele instytutów naukowych rządowych, którzy przynajmniéj lat trzy zostawali w służbie, mają prawo zajmować się wychowaniem dzieci w domach prywatnych, jeżeli otrzymają przepisane upoważnienie i stopień, odpowiedni stopniowi zakładu naukowego, w którym byli nauczycielami. §. 46. Guwernerowie i nauczyciele, prócz wykładanych przez nich nauk, mogą, podług uznania rodziców, uczyć ich dzieci sztuk i talentów; lecz wyłączne nauczanie samych sztuk i talentów nie nadaje żadnego prawa do stopni i prerogatywy niniejszą ustawą oznaczonych. — O examinach. §. 47. Examen na stopień guwernera wyższego i niższego, odbywa się wyłącznie w komitecie examinacyjnym w Warszawie, na stopień zaś nauczyciela początkowego, przed Radami gimnazyów gubernialnych. §. 48. Życzący otrzymać stopień nauczycieli początkowych, mogą, za wyrzeczeniem Kuratora Okręgu Naukowego Warszawskiego, dla przyczyn na uwagę zasługujących, składać examen na posiedzeniu nauczycieli szkoły obwodowej. §. 49. Życzący otrzymać stopień guwernerów, albo nauczyciela domowego, zgłaszają się do Prezesa Komitetu Examinacyjnego, albo do Dyrektora Gimnazyum Gubernialnego, stósownie do stopnia, o jaki się starają, dołączając świadectwa z usposobienia naukowego i moralności.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

Rossya.

Z Petersburga, dnia 5. Sierpnia.

Przez rozkaz dzienny Cesarski z dnia 17. Lipca mianowani: Naczelnikiem środka linii Kaukazskiéj zostający przy 3 obwodowym Korpusie jazdy liczący się w artylleryi Generał-major Sokołow 2 na miejsce Generał-majora Piriatińskiego, który zalicza się do armii.

20. Lipca wyjechali do Warszawy P. Minister Sekretarz Stanu, Królestwa Polskiego, Członek Rady Państwa, Radzca Tajny Turkułł, Naczelnik oddziału Kancellaryi Sekretaryatu Stanu, Radzca Stanu Nadzwyczajny, Szambelan xiążę Giedroyć, urzędnicy tegoż Sekretaryatu, Radzcy Kolleg. hrabia Kutuzow i Świderski i zostający przy Ministrze Sekretarzu Stanu, jako Prezydencie kommissyi do rewizyi i ułożenia praw Królestwa, Assessor Kolleg. Platanow.

Francya.

Z Paryża, dnia 7. Sierpnia.

Rada okręgu Marsylijskiego uchwaliła 4ma głosami przeciw dwom: aby wynurzyć życzenie, iżby najwyższa administracya raczyła zaniechać nowych środków przeliczenia ludności.

Codziennik i podobnie także France i Mode zawierają w swoich dzisiejszych numerach list Xięcia Bordeaux do Pana Berryera, w którym żal z powodu śmierci ojca jego wynurzył. Wyraził on tam między innémi:

«Korzystam z ukontentowaniem z téj chwili, aby WPanu oświadczyć, z jaką uwagą i z jakim interessem uważałem na ważne obrady, w którycheś WPan tak często i z tak pomyślnym skutkiem głos zabierał. Opatrzność chciała, a ja jéj za to dziękuję, że najwymowniejszy głos naszego czasu poświęcił się obronie zasad, które przez tak długi przeciąg czasu ojczyznie naszéj szczęście i sławę zabezpieczały. Nie przestawaj WPan służyć Francyi, oświecając ją pod względem jéj prawdziwych interessów, i wierzaj WPan, że nabędziesz przez to nowego prawa do mego szacunku i przychylności, o których tu WPana na nowo zapewniam.» — List ten jest nierównie dawniejszéj już daty i wnoszą, że dzienniki legitymistyczne z umysłu go przy sposobności rozruchów w Tuluzie do wiadomości publicznéj podały.

Messager oznajmia, że zalecone w niektórych niemieckich państwach zniesienie zakazu o wprowadzaniu koni do Francyi, jest pierwszym skutkiem zawartego w Londynie traktatu.

Anglia.

Z Londynu, dnia 6. Sierpnia.

Jużeś zapewne WPan słyszał, że Lord Fran-

cis Egerton w bliskości Manchesteru poczynił przygotowania do utworzenia pomiędzy swymi dzierzawcami korpusu konnych ochotników, a to w tym zamiarze, aby na przypadek buntu niezatrudnionych i do rozpaczy przywiedzionych robotników po fabrykach, posiadłości swoich bronić. Ale to tylko ma być próbką, którą wszyscy arystokraci torysowscy naśladować będą, aby Peel miał na pogotowiu armię przeciw niespokojnym mieszczanom, gdyby całe regularne wojsko do Irlandyi wyprawić był zmuszony i t. d. Cała ta powieść nosiła na sobie piętno bajeczki i taką się też okazała Lord Egerton, który, piszący się jeszcze Lewesonem Gowerem, przetłumaczył pierwszą część Fausta Goethego, będąc w ogóle przyjacielem literatury i sztuki, niezmiernie bogatym człowiekiem i bratem bogatszego jeszcze zacnego Xięcia Sutherland (konsekwentnego Whiga) nie zdawał mi się być mężem, któryby rozpoczął uzbrajanie wieśniaków przeciw mieszczanom Nie jest on ślepym stronnikiem, któryby się swym namiętnościom miał dać powodować, ale mężem tak obeznanym z literaturą starożytną, iż się na znakach czasów nowożytnych poznać potrafi. Nie zapomniał on z pewnością, jakie nieszczęście zrządziło użycie takich ochotników do rozproszenia zgromadzenia ludu na placu Św. Piotra w Manchestrze w Sierpniu 1819. roku, i wie on, jak jeszcze w téj chwili lud prosty w owéj okolicy oburzony jest przeciw arystokracyi, skoro tylko kto wymówi wyraz Peterloo (jak od owego czasu trafnie miejsce to nazwano, mając zarazem na myśli Waterloo i ówczesnego Feld marszałka Wellingtona). Nie można także żadnego korpusu ochotników bez pozwolenia korony utworzyć, a ta w razie, gdyby go w tym istotnie, jak powiadają, celu utworzyć chciano, z pewnościąby pozwolenia swego za teraźniejszego, a tém mniéj za przyszłego Ministeryum nie dała. Teraz się więc okazało, że, gdy Królowa temu szlachcicowi oddała dowództwo nad Yeomanrami (konnemi ochotnikami, złożonemi z dzierzawców) w Xięstwie Lancasterskiém, on postanowił w dobrach swoich utworzyć osobny szwadron tych ochotników na cześć Królowéj, co wielu szlachty i panów często czyniło i teraz jeszcze czyni.

Sir Robert Peel uczyni naturalnie wszystko, czego tylko obowiązki jego po nim wymagać będą, aby majątek i życie każdego mieszkańca zasłonić i godność praw utrzymać; ale musiałby on okropnie charakter swój zmienić, gdyby miał raczéj wziąść się do oręża, niż nawet na najbardziéj przesadzone przyzwolenia przystać. A gdyby mu nawet gdziekolwiek gwałt gwałtem odeprzeć wypadało, powiększyłby raczéj wojsko regularne, niż żeby obywateli przeciw obywatelom miał w pole wyprowadzać. Wszakże już z powodu wypadku wyborów miasta i wsie w nieprzyjaźni z sobą zostają! Zdaje się przeciwnie, że się najrostropniejsi Torysowie przekonali, iż nie mądrze sobie postąpili, odrzucając z taką dumą tylokrotnie ponawiane wnioski o zmniejszenie cła wchodowego od zagranicznego zboża, albo o przejrzenie dotyczących się tegoż praw, i wywołując przez to powód do wielkiém niebezpieczeństwem zagrażającego poróżnienia między miastami a wsiami, między spożywającymi a wydawającymi płody.

Galerya narodowa zbogaciła się nowonabytemi wielkiéj wartości obrazami. Między innemi jest Św. Katarzyna Rafaela, która kosztowała Rządowi 5500 funt., dwa obrazy Francia, zapłacone 3500 funt. i Madona Peruguina, 800 funt. szter.

Czechy.

Z Cieplic, dnia 18. Lipca.

Królewiczowie pruscy wznieśli pamięci swego w Bogu spoczywającego ojca Fryderyka Wilhelma III., pomnik nieśmiertelny miłości dziecięcéj i uczczenia, przesławszy miastu kąpielowemu Cieplicom, z którego źródeł zbawiennych ś. p. Król przez lat wiele swego czynnego życia uzdrowienie czerpał i gdzie swobody doznawał, kapitał 5000 talarów na założenie dobroczynnego instytutu, mającego mieć nazwę w Bogu spoczywającego Króla.— Magistrat cieplicki postanowił tego prawdziwie królewskiego daru użyć na założenie szpitala w Cieplicach, mającego mieć nazwę »Fryderyka Wilhelma szpital dla ubogich chorych«, przez co zapobiegnie się nagłéj potrzebie, gdyż dotąd wszystkie cieplickie zakłady dla chorych, przyjmowały li tylko takich cierpiących, którzy kąpieli potrzebują. Uchwała ta magistratu już jest potwierdzoną przez Królewiczów i wkrótce zapewne położony będzie kamień węgielny na ten zakład dobroczynny, mający nieść równe błogosławieństwa, jako dostojne imię, którém zaszczycony.

Turcya.

Z Konstantynopola, d. 21. Lipca.

Pan Tytof, jak się zdaje, od kilku tygodni z Portą się poróżnił. Pochodzi to podobno stąd, że Dywan tak bezwzględnie Patryarchę greckiego z urzędowania złożył, przeciw czemu Sprawujący interessa Rossyi u Ministeryum spraw zagranicznych protestował.

Ostatnie doniesienia z Krety brzmią bardzo pomyślnie dla Porty. Tahir Basza miał po-

wstańców tamecznych na głowę porazić, ale sam też ciężką odnieść ranę. Jest on teraz bohaterem Turków. „Oto nasz Tahir Basza (powiadają Ulemowie, przyjaciele jego), to jeszcze starodawny, prawy Osmanli, wierzy w Koran, bije się mężnie i zwycięża wroga!“

Z nad granicy tureckiéj, d. 28. Lipca.

(*G. P.*) — Goniec z Galaczu spieszący dzisiaj przez granicę przywiózł wiadomość, że wybuchle dnia 24. m. b. w Braile powstanie Chrześcian przeciw władzom tureckim taką rozpostarło trwogę, że sąsiednich Baszów o niezwłóczną proszono pomoc i most kommunikacyjny przez Dunaj zniesiono. Około 600 Bulgarskich jeńców, którzy tam przebywali, zrana dnia tego zbrojno domagali się pozwolenia powrotu do domu. Starano się ich uspokoić i robiono im nadzieję, że za dni kilka z Konstantynopola żądane pozwolenie dla nich nadejdzie. Tymczasem tłum zniechęconych coraz bardziéj się zwiększał, spiknęło się ich kilka tysięcy, natarczywość ich coraz groźniéj się wzmagała i trzeba nareszcie było dać im pozwolenie, którego żądali. (Doniesienie to nie zdaje się być wolném od przesady.)

Rozmaite wiadomości.

Z Berlina, dnia 13. Sierpnia. — Dawniejszy Prezes Rady ministeryalnéj francuzkiéj, P. Thiers, wczoraj wieczorem tu przybył i stanął w »Hôtel de Russie.

(*Z Tyg. Petersb.*) — Kąpiele Mineralne w Szepetówce. — Pora kąpieli nastała, wiele osób już tu przybyło, dla wielu przybyć mających mieszkania są zamówione. Mineralne wody w Szepetówce które tyle osób chorych przywróciły do zdrowia i życia na szczególniejszy wzgląd zasługują. — Zbrobiony ich rozbiór okazał że zawierają najwięcéj cząstek żelaznych, wchodzi też do ich składu pewna ilość siarki — W zagotowaniu, woda ta nabiera koloru czerwonego, zarówno służy do kąpieli jak w pewnych razach do napoju. W zapachu daje się czuć więcéj siarka, w smaku przeważa pierwiastek żelazny. — Herbata do téj wody na zimno wsypana, nadaje jéj kolor czarny, jakby napuszczonéj atramentem. Miasteczko Szepetówka w gubernii Wołyńskiéj, powiecie Zasławskim o dwie mile od Sławuty rezydencyi XX. Sanguszków położone, jest od wieków własnością téj znakomitéj w kraju naszym familii. Podług podania miejscowego pierwszy generał Zakrzewski, który przez czas pewny mieszkał w Szepetówce będąc tego majątku zastawnym dzierżawcą od X. Hieronima Sanguszki Wojewody Wołyńskiego, odkrył blisko swego mieszkania źrzódło w którém ujrzał własnosci wód mineralnych. Już w roku 1791 inne osoby szukając pomocy w nadwątloném zdrowiu, używały wraz z generałem Zakrzewskim kąpieli Szepetowskich. — Zbawienna ich własność wkrótce stała się bliższym i dalszym okolicom znajomą. Urządzono stósowne dla przybywających kąpiele. Możny właściciel nic nie zaniechał, coby ku wygodzie i potrzebie chorych odpowiadało. Obszerny łazienkowy zakład mieści w sobie dostateczną ilość miedzianych i drewnianych wanien w oddzielnych pokojach rozłożonych. W osobnym jest łazienka fumigacyjna. W gmachu rzeczonym znajduje się apteka, filia Sławuckiéj, jednéj z najlepszych w kraju naszym. Obok, dom gościnny z obszerną salą do zabawy. Koło łazienek dwa niewielkie ogrody czysto utrzymane do przechadzki. Wody mineralne Szepetowskie pomagają szczególnie na skrofuły, cierpienia reumatyczne i paraliż. — Z dziwną szybkością goją wszelkie nawet zadawnione rany, wrzody i wyrzuty. — Służą do wzmocnienia po odbytych chorobach syfilistycznych, leczą choroby angielskie, wzmacniają fibry stale, niszczą cierpienia nerwowe i w ogólności na wszelkie osłabienia szczególnie zbawienny wpływ wywierają. Sławny nasz Doktor Medycyny Karol Kaczkowski, którego majątek o milę ztąd położony, od lat kilku czas kąpieli tu z swoją rodziną przebywa, udzielając chorym skutecznych i pożądanych rad lekarskich, o które się wszyscy cierpiący ubiegają. — J. Sowiński. — Szepetówka, d. 10. Czerwca 1841 roku.

Kurs giełdy Berlińskiéj.

Dnia 14. *Sierpnia* 1841.	Stopa prC.	Na pr. kurant	
		papierami	gotowizną
Obligi długu państwa	4	$104\frac{1}{4}$	$103\frac{3}{4}$
Pr. ang. obligacye 1830. . . .	4	$101\frac{5}{6}$	$101\frac{1}{3}$
Obligi premiów handlu morsk.	—	$80\frac{1}{4}$	—
Obligi Kurmarchii z bież. kup.	$3\frac{1}{2}$	—	$102\frac{5}{8}$
Obligi tymcz. Nowéj Marchii dt.	$3\frac{1}{2}$	—	—
Berlińskie obligacye miejskie .	4	$103\frac{5}{8}$	$103\frac{5}{8}$
Królewieckie dito . .	—	—	—
Elbląskie dito . .	$3\frac{1}{2}$	100	—
Gdańskie dito w T.	—	48	—
Zachodnio - Pr. listy zastawne .	$3\frac{1}{3}$	$102\frac{1}{2}$	102
Listy zast. W. X. Poznańskiego .	4	106	—
Wschodnio - Pr. listy zastawne .	$3\frac{1}{2}$	—	$102\frac{3}{4}$
Pomorskie dito . .	$3\frac{1}{2}$	$103\frac{1}{4}$	—
Kur- i Nowomarch. dito . .	$3\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{8}$	—
Szląskie dito . .	$3\frac{1}{2}$	$102\frac{1}{2}$	—
Obl. zaległ. kap. i prC. Kur- i Nowéj - Marchii	—	—	—
Złoto al marco	—	211	—
Nowe dukaty	—	—	—
Frydrychsdory	—	$13\frac{1}{6}$	13
Inne monety złote po 5 talarów .	—	$8\frac{1}{12}$	$7\frac{7}{12}$
Disconto	—	3	4